

МЕХАНІЗМИ ПІДВИЩЕННЯ СТАТУСУ НАУКОВОЇ РОБОТИ У ВІЙСЬКОВИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

В статті проаналізовано розвиток державних механізмів у сфері сучасної підготовки воєнних фахівців. Особливу увагу приділено розвитку наукового сектора в вищих військових навчальних закладах. Виділено основні напрями розвитку вітчизняної науки, та зокрема розглянуто її специфічні напрями з підготовки майбутніх офіцерів. Показано що однією з головних проблем у підготовці військових фахівців є поєднання масового і індивідуального навчання, посилення підходу до кожної особистості, персоналізація підготовки. Сучасний стан військово-професійної підготовки майбутніх офіцерів в умовах технократизму та інформатизму, що відбуваються в суспільстві, характеризується низкою суперечностей: між зростаючими вимогами до військово-професійної підготовки майбутніх офіцерів та усталеною практикою процесу навчання у ВНЗ, що в значній мірі має репродуктивний характер; між підвищенням інформаційно-технічного рівня сучасного озброєння та військової техніки і науково-методичними розробками для опанування необхідними знаннями та навичками та потребами у курсантів розвитку індивідуальності, можливості виявляти себе у міжособистісних відносинах. Натомість дослідницька увага вчених до виявлення та формування умов щодо професійної підготовки майбутніх військових фахівців, відсутність визначення й обґрунтування структурної моделі персоналізації підготовки не дає можливості стверджувати про достатню вивченість окреслених проблем. Крім того, як засвідчив аналіз наявного наукового фонду, аспекти врахування необхідних умов, їх особливості, відносно формування майбутніх військових фахівців взагалі не вивчалися. Актуальність, недостатня наукова і методична розробка зазначених питань, а також необхідність вирішення проблеми підготовки майбутніх фахівців у теорії і практиці професійної військової освіти й зумовили вибір теми нашого дослідження. В результаті дослідження виділеної проблеми, було окреслено заходи активного державного впливу на якісне відтворення кадрового воєнного потенціалу науковців, що зумовлено необхідністю виконання головних положень підготовки військових фахівців є поєднання масового і індивідуального навчання.

Ключові слова: державні механізми; кадровий потенціал; воєнні фахівці.

Постановка проблеми. Сучасний стан державної діяльності у сфері професійної підготовки майбутніх офіцерів зумовлено необхідністю виконання концептуальних положень Національної доктрини розвитку освіти України в XXI столітті та Концепції військової освіти в Україні, в яких одним з пріоритетних напрямів розвитку військової освіти є її особистісна орієнтація. Однією з головних проблем у підготовці військових фахівців є поєднання масового і індивідуального навчання, посилення підходу до кожної особистості, персоналізація підготовки. Така персоналізація ґрунтується на принципах особистісно орієнтованої освіти, оскільки освіта в такому разі спрямована на самовизначення та самореалізацію особистості. Отже, необхідно формувати державні

механізми військово-професійної підготовки у такий спосіб, щоб створювати майбутньому офіцеру можливість розвитку своєї індивідуальності, виявляти себе в міжособистісних відносинах і робити свій внесок у розвиток інших людей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій У вітчизняній науці державного управління процес підготовки офіцерських кадрів і воєнних фахівців не залишався поза увагою українських дослідників, які з самого початку намагалися з'ясувати для себе історію його становлення та розвитку. Аналіз існуючих праць з цього питання показує, що одними із перших це намагалися зробити М. Рибак, В. Колесник, М. Голик, О. Удовець, А. Талімов, В. Толубко, М. Нецадим та ін. Їх праці і на сьогодні залишаються найґрунтовнішими

і фактологічно найбільш наповненими щодо навчання і виховання майбутніх офіцерів у системі вищих військових навчальних закладів. Зокрема, це стосується таких аспектів як розвиток та розбудова військових частин та підрозділів, навчання та виховання курсантів, слухачів, студентів військових кафедр, організація навчального процесу тощо

Метою статті є дослідити та проаналізувати механізми підвищення статусу наукової роботи у військових вищих навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу Аналіз існуючих літератури та джерел свідчить, що починаючи з 90-х років ХХ ст. одним з найважливіших чинників для визначення майбутніх обріїв військової освіти стала політика України з цього питання.

Сучасний стан військово-професійної підготовки майбутніх офіцерів в умовах технократизму та інформатизму, що відбуваються в суспільстві, характеризується низкою суперечностей: між зростаючими вимогами до військово-професійної підготовки майбутніх офіцерів та усталеною практикою процесу навчання у ВНЗ, що в значній мірі має репродуктивний характер; між підвищенням інформаційно-технічного рівня сучасного озброєння та військової техніки і науково-методичними розробками для опанування необхідними знаннями та навичками та потребами у курсантів розвитку індивідуальності, можливості виявляти себе у міжособистісних відносинах.

Натомість дослідницька увага вчених до виявлення та формування умов щодо професійної підготовки майбутніх військових фахівців, відсутність визначення й обґрунтування структурної моделі персоналізації підготовки не дає можливості стверджувати про достатню вивченість окреслених проблем. Крім того, як засвідчив аналіз наявного наукового фонду, аспекти врахування необхідних умов, їх особливості, відносно формування майбутніх військових фахівців взагалі не вивчалися [2, с.14]. Актуальність, недостатня наукова і методична розробка зазначених питань, а також необхідність вирішення проблеми підготовки майбутніх фахівців у теорії і практиці професійної військової освіти й зумовили вибір теми нашого дослідження.

Кадровий потенціал – це серцевина будь-якого науково-освітнього організму. Найважливішою умовою вдосконалення професійної підготовки майбутніх воєнних фахівців є підвищення статусу наукової роботи у військових вищих навчальних закладах, особливість якої – залучення більшості курсантів до науково-дослідної діяльності. Становлення курсантських наукових пошуків повинно виступати одним з пріоритетів розвитку наукової роботи вузу. За роки незалежності відбулася суттєва диференціація воєнних спеціальностей, суттєвих змін зазнала структура вищих навчальних закладів, якісно змінилося розподілення випускників. Система вищої військової освіти являє собою складний поліфункціональний комплекс економіки, діяльність та розвиток якого потребують широкого використання наукових знань, упровадження науково обґрунтованих методів управління, залучення фінансових і матеріальних

ресурсів. Важливою умовою ефективного функціонування вищої школи та забезпечення високої якості вищої освіти є її кадрові ресурси. Пов'язані з цим реформаційні процеси передусім спрямовані на досягнення якісно нового стану системи підготовки кадрів вищої кваліфікації нової генерації, що відповідатиме сучасному світовому рівню, забезпечить пріоритетний розвиток освіти і науки, інтеграцію в міжнародний та європейський простір. У сучасних умовах основною конкурентною перевагою стають швидкість здобуття нових знань і їх втілення в товарах і технологіях. Важливу роль починають відігравати інтеграція, створення нових організаційних і фінансових форм та підвищення якості трудових ресурсів. Ключового значення набувають мережі або системи, які можуть ефективно поширювати знання й інформацію. Будучи до недавнього часу галуззю, яка функціонувала автономно, сьогодні наука вбудовується в систему комплексної системи, здатної сприяти виробництву знань, а також перетворювати знання в нові технології, продукти і послуги, які знаходять своїх реальних споживачів (покупців) на національних або глобальних ринках. Така система здобула назву інноваційної.

Перехід до інноваційної економіки означає рух до економіки, побудованої на нових знаннях, які, як показує досвід європейських країн, потребують неформального поєднання освіти та наукових інновацій. В Україні ці три складові роз'єднані між собою. Та як показують висновки проведеного аналізу, для створення сприятливого інноваційного середовища потрібна чітка, цілеспрямована державна політика.

Сьогодні можна остаточно стверджувати, що конкуренція між розвинутими країнами фактично перетворилася на конкуренцію у сфері науки і технологій. Основними чинниками, що можна віднести до негативних та гальмуючих розвиток наукової сфери України, є:

1. Сформовані принципи адміністративного контролю наукових досліджень, які поглиблюють проблеми подальшого розподілу наукових досліджень в закладах НАНУ і навчальному процесі у ВНЗ, а також впровадження результатів таких наукових досліджень.

2. Економічно-інноваційна непривабливість теперешнього виробничого сектора України і відсутність його законодавчого забезпечення.

3. Відсутність уповноважених органів центральної виконавчої влади, здатних провести відповідні реформи науково-технологічної сфери України [4, с.10].

4. Поглиблене скорочення державного сектора галузевої науки та неефективне використання його для національного виробництва.

5. Недоліки у підготовці і атестації наукових кадрів, їх матеріальне і соціальне забезпечення.

6. Захисту прав на інтелектуальну власність та відсутність дієвої системи незалежної професійної експертизи наукових досліджень і розробок.

Таким чином, можна зробити висновок, що наукова сфера України, частично позбавлена важливої державної підтримки і альтернативного входження вітчизняного капіталу, та переживає значні труднощі. Серед першочергових заходів відносно виправлення ситуації в цій сфері треба провести:

1. Збільшення статусу ученого і ролі науки у громадському суспільстві через збільшення оплати праці, та забезпечення прожиткового мінімуму на основних посадах і можливості планування подальшої кар'єри.

2. Достойного фінансового забезпечення сфери науки з державного бюджету (до задекларованих 1,7 % ВВП) та повного оновлення матеріально-технічної бази.

3. Посилення конкурсного (грантового) фінансування наукових досліджень, та та забезпечення їх виконання.

4. Укріплення наукового потенціалу провідних відомих університетів України, з об'єднанням їх в оновлену і ефективну національну наукову систему.

5. Формування та подальше створення необхідних умов для повернення високо-кваліфікованих науковців, що отримали досвід в закордонних університетах і наукових закладах світу.

6. Створення державних та науково-приватних програм відносно залучення молодих науковців до керівництва лабораторіями і підрозділами в університетах.

7. Зміцнення наукових зв'язків з бізнесом та промисловими і іншими структурами.

8. Розширення до європейського наукового простору, за рахунок наукової бази України та її міжнародної кооперації і інтеграція [3, с.66].

Як показує зроблений аналіз, для суттєвих змін в Україні для розвитку її наукової галузі є необхідним:

– в першу чергу цілеспрямована, фінансово забезпечена науково-технологічна політика держави, що відповідає національним інтересам і світовим стандартам;

– по-друге – рівень фінансування науки має бути приведений у відповідність з вимогами чинного законодавства і з потребами не лише збереження, але і нарощування наукового потенціалу держави;

– по-третє – акцент має бути зроблений на стимулюванні залучення до підтримки науки засобів з різних джерел – в першу чергу засобів вітчизняних і зарубіжних інвесторів і засобів з-за кордону;

– мають бути радикально спрощені усі процедури, пов'язані з міжнародною науковою співпрацею, а вітчизняні науковці повинні отримати від уповноваженого органу державної виконавчої влади у сфері наукової політики достатню інформаційну підтримку для пошуку іноземних партнерів для міжнародної співпраці;

– необхідно створення умови для стимулюваного залучення позабюджетних засобів на проведення фундаментальних досліджень, що не мають за сенс отримання швидкого комерційного ефекту, зокрема і через введення відчутних податкових пільг.

Таким чином, для як найбільшого використання обмежених ресурсів, які держава може направити в науково-технологічну сферу, треба чітко визначитися з пріоритетами не лише подальшого вітчизняного наукового пошуку, але і з вибором конкретних базових інновацій, що давали б можливість в певні терміни вийти на світовий ринок з новою конкурентноспроможною продукцією. Для цього потрібна і подальша конкретизація наукових напрямів на підставі чітких оцінок та прогнозних розрахунків його наслідків від реалізації відповідних програм. Такі фундаментальні оцінки і чіткі прогнози можуть бути здійснені тільки державно-громадськими експертними радами при уповноваженому органі державної виконавчої влади у сфері наукової політики [2, с. 89].

При цьому частина наукових робіт, які підтримують державні програми і грантами, повинна нарощуватися швидше, ніж базове фінансування наукових установ. В першу чергу на порядку денному стоїть підвищення соціального статусу науковця, та значне повернення мотиваційних спонукань до наукової праці, особливо через підвищення зарплати і наукових пенсій, диференціацію тарифних окладів, затвердження незалежного академічного і університетського самоврядування. Науковець повинен стати центральною фігурою для науки і освіти. Для цього служитиме відродження системи загальної пропаганди і популяризації науково-технічних знань, досягнень вітчизняних українських науковців. При цьому єдиним об'єктивним критерієм оцінки є визнання сформованого наукового середовища. При цьому єдиним індикатором здоров'я української науки і кожної наукової установи може стати її конкурентоспроможність на міжнародному рівні, інтегрованість в закордонний науковий простір та подальший технологічний розвиток. Кількісними та якісними показниками можуть в першу чергу братися до уваги: публікації у ведучих професійних міжнародних виданнях і посилань інших науковців на ці публікації; доповіді на міжнародних конференціях; отримані міжнародні гранти на наукові дослідження і науково-технологічні розробки; участь в міжнародних наукових і науково-технологічних програмах.

В теперішній ситуації, що опинилася українська наука якісними показниками рівня наукових досліджень також є:

– участь в національних наукових програмах, які знаходять практичне застосування в економіці, освіті, соціальній сфері і тому подібне;

– робота в наукових дослідженнях за грантовим фінансуванням;

– залучення до наукової діяльності наукової молоді;

– оцінка діяльності в професійному науковому середовищі та наукових радах.

Традиційні показники, до яких відносяться:

– кількість захищених дисертацій;

– кількість наукових публікацій, що слугує здебільшенню інформативного, а не оцінкового характеру [1, с. 45].

– загальна кількість наукових співробітників, співробітників з мірами;

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку Таким чином, моніторинг змін, перерахованих вище показників, дасть уявлення про успішність реалізації державної політики у сфері розвитку науки у вищих військових навчальних закладах, або може свідчити про необхідність корегування цієї політики.

За результатами проведеного аналізу можна визначити, що заходи активного державного впливу на якісне відтворення кадрового воєнного потенціалу науковців, мають бути спрямовані на:

– реально, а не декларативне підвищення ролі науки і технологій в суспільстві, престижу наукової діяльності, пропаганду наукових знань і тому подібне;

– зміцнення і розвиток наукової складової в діяльності університетів і формування умов для створення дослідницьких університетів;

– розробку програми інтеграції вітчизняної науки у світову систему, яка б передбачала поступове входження України в європейський науковий простір, можливість стажування за кордоном молодих науковців і створення умов для повернення в

Україну тих науковців, які ефективно працюють за кордоном;

– вдосконалення системи атестації наукових кадрів вищої кваліфікації;

– омолодження кадрового потенціалу наукової сфери.

– розширення інформаційного забезпечення наукової сфери, зокрема реформування державної системи науково-технічної і економічної інформації.

З цією метою необхідно забезпечити:

– дійсненне введення в дію Законів України відносно інноваційної діяльності і визначення її першочергових напрямів;

– якісне реформування податкової системи, яка повинна працювати допомогати дослідницькій і інноваційній діяльності, а також допомогти звільнитися від податків на добродійні внески, що надаються розвиток науки і освіти;

– вдосконалення системи непрямих методів державного впливу на розширення сектору високотехнологічного виробництва.

– завершення формування дієвих систем та законодавчих актів, щодо охорони і захисту прав інтелектуальної власності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кобець А. С. Державна політика інтеграції освіти і науки України в системі інноваційної економіки : засади, механізми управління, напрями забезпечення [монографія] / А. С. Кобець. – Донецьк : ТОВ „Юго-Восток», 2012. – 472 с.
2. Коротков Э. Н. Современные концепции обучения и их применение в подготовке военных кадров. – М.: ВПА, 2006. – 110 с
3. Надолішній П. Ефективність державного управління та її оцінювання: концептуальний підхід / П. Надолішній // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. праць. – О. : ОРІДУ НАДУ, 2003. – Вип. 4 (16). – С. 62–76
4. Пирожков С. І. Національна та регіональна безпека: погляд України / С.І. Пирожков // Нова безпека. – 2009. – № 2. – С. 9–16.
5. Ситник Г. П. Державне управління національною безпекою України : [монографія] / Г. П. Ситник. – К. : Вид-во НАДУ, 2004. – 408 с.

Полторак С. Т. ,

Министр оборони України, кандидат педагогических наук, профессор

МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ СТАТУСА НАУЧНОЙ РАБОТЫ В ВОЕННЫХ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

В статье проанализировано развитие государственных механизмов в сфере современной подготовки военных специалистов. Особое внимание уделено развитию научного сектора в высших военных учебных заведениях. Выделены основные направления развития отечественной науки, и в частности рассмотрены ее специфического направления по подготовке будущих офицеров. Показано что одной из главных проблем в подготовке военных специалистов является сочетание массового и индивидуального обучения, усиление подхода к каждой личности, персонализация подготовки. Современное состояние военно-профессиональной подготовки будущих офицеров в условиях технократизма и информатизму, происходящих в обществе, характеризуется рядом противоречий: между возрастающими требованиями к военно-профессиональной подготовки будущих офицеров и сложившейся практике процесса обучения в вуза, что в значительной степени имеет репродуктивный характер; между повышением информационно-технического уровня современного вооружения и военной техники и научно-методическими разработками для овладения необходимыми знаниями и навыками и потребностями в курсантов развития индивидуальности, возможности проявлять себя в межличностных отношениях. Зато исследовательская внимание ученых к выявлению и формирования условий для профессиональной подготовки будущих военных специалистов, отсутствие определения и обоснования структурной модели персонализации подготовки не позволяет утверждать о достаточной изученности обозначенных проблем. Кроме того, как показал анализ имеющегося научного фонда, аспекты учета необходимых условий, их особенности, относительно формирования будущих военных специалистов вообще не изучались. Актуальность, можем считать недостаточную научную и методическую разработку указанных

вопросов, а также необходимость решения проблемы подготовки будущих специалистов в теории и практике профессионального военного образования и обусловили выбор темы нашего исследования. В результате исследования выделенной проблемы, были обозначены подходы активного государственного воздействия на качественное обновление кадров военного потенциала ученых, что обусловлено необходимостью выполнения основных положений подготовки военных специалистов и является сочетанием массового и индивидуального обучения.

Ключевые слова: государственные механизмы; кадровый потенциал; военные специалисты.

Poltorak S.,
Minister of Defence of Ukraine, Ph.D., professor

MECHANISMS OF IMPROVING THE STATUS OF RESEARCH IN MILITARY HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS

The article analyzes the development of state mechanisms in modern training of military specialists. Particular attention is paid to the development of the scientific sector in higher military educational institutions. Highlighted the main directions of development of domestic science, and in particular consider its specific directions for the preparation of future officers. It is shown that one of the main problems in the training of military professionals is a combination of mass and individual training, strengthening the approach to each individual, the personalization of training. The current state of the military training of future officers in a technocracy and informatizmu taking place in society, characterized by a number of contradictions between the growing demands for military training future officers and the established practice of the learning process in the university, which is largely a reproductive character; between increased information and technical level of modern armaments and military equipment, scientific and methodological developments for mastering the essential knowledge and skills and the needs of the students in the development of individuality, the possibility to express themselves in interpersonal relations. But research scientists' attention to identifying and creating the conditions for the training of future military experts, the lack of definition and justification of the structural model of personalization of training can not claim there is sufficient scrutiny of the problems identified. Furthermore, as the analysis of existing scientific fund accounting aspects of the necessary conditions, their features, on the formation of future military experts in general have not been studied. Relevance, lack of full scientific and methodical development of these issues, as well as the need to address the training of future specialists in the theory and practice of professional military education and determined the choice of the theme of our research. The study highlighted the problems have been identified by the moves and ded holding vnoho impact on quality playback military potency wood ka lu scientists, due to the need to fulfill the basic provisions of the training of military professionals is a combination of mass and individual learning. Keywords: state mechanisms, human resources, military specialists

Keywords: state mechanisms; human resources; military experts.